

A nyolcadik fejezet az átlagos osztályterembe vezeti az olvasót, több kutatási kérdésből és hipotézisből kiindulva, egy széleskörű adatgyűjtésen alapuló tanulmányt olvashatunk. Egyik érdekessége az, hogy az óramegfigyeléseket olyan iskolákban végezték, amelyek országosan átlagosaknak számítanak. Figyelemre méltók továbbá a vizsgareformon túlmutató, de hozzá szorosan kapcsolódó következtetések. Ilyen például a tanítás minőségét igen nagy mértékben befolyásoló tényező, a tanárok végzettségei sokszínűségének bemutatása. Bár a tanítási gyakorlattal kapcsolatos adatok nem szerepelnek a táblázatban, a kép így is rendkívül összetett. Igen árnyalt képet ad az angolórákról több szempontból, nem csupán az új vizsgafeladatokat tervezőknek és a gyakorló tanároknak szolgál információval, hanem a tanárképzésben és továbbképzésben érdekeltet is hasznos útmutatót kaphatnak kurzusaik tervezéséhez.

A tanulmánykötet fő érdeme, hogy az angol nyelv tanulását és tanítását nem elszigetelten kezeli, hanem több tényezőt figyelembe véve segít átfogó képet kialakítani az olvasóban. Az összefüggések az elemek között tisztán körvonalazódnak, az egyes fejezetek adatai egybecsengenek, a különböző szempontú vizsgálatokból azonos következtetéseket lehet levonni. Például idézhetjük azt a megállapítást, hogy jelenlegi közoktatási rendszerünk nem biztosítja a folyamatosságot az angol nyelvtanítás tekintetében: a szülők megközelítése a 6. fejezetben szerepel, az iskolai oldalt pedig a 8. fejezet tárgyalja. A feldolgozott adatok mindenképpen meggyőzőek, hozzásegítenek a tényszerű és objektív kép kialakításához.

A tanulmánykötet felépítése logikus, szerkezete könnyen követhető, bár némi aránytalanság megfigyelhető, különösen az írásbeli felvétel elemzése, illetve a tanárképzéssel kapcsolatos fejezet lehetett volna részletesebb. Igaz, a reform pillanatnyilag távolinak tűnik, mégis talán a tanárképzésben és továbbképzésben lehetne legelőször meghonosítani a vizsga által megkövetelt tanítási módszerek bevezetését.

A kötetet haszonnal forgathatja mindenki, aki bármilyen módon érdekelt az angol nyelv oktatásában, sőt érdemes lenne azok számára is hozzáférhetővé tenni, akik nem olvasnak angolul. Az összefoglalóban pontokba szedett ajánlások mindenképpen meghatározzák az elkövetkező időszak irányvonalát és a néhány év múlva elvégzendő követő tanulmány remélhetően már jelentős eredményekről fog beszámolni.

Bukta Katalin

Louis Porcher et Dominique Groux: L'apprentissage précoce des langues.
Presses Universitaires de France, Paris, 1998. 128 o.

Európa gazdasági egységgé válik. Egyelőre nem tudjuk, mi lesz a politikai töredezettséggel. De nyelvi tarkasága megmarad, ki tudja, meddig. Nyelvi egység? Volt a középkorban, a korai újkorban, de csak a magas iskolázottságúak részére; eszköze: a latin. Ha lesz egységes nyelv, annak minden európai polgár számára megtanulhatónak kell lennie. Úgy látszik, rátaláltak. Az angolról van szó. Rossz jeleit láthatjuk Budapest utcáin. Jó jelei is vannak; sokfelé járhat az ember kontinensünkön, és ennek az egyetlen nyelvnek az ismeretével sokfelé és sok emberrel meg tudja értetni magát – igaz, sokakkal egyelőre még nem.

Az Európai Unió másként képzei a közös európai kommunikációt. Központjában mindegyik tagállam nyelvét használja, az Unió állampolgárait pedig arra buzdítja, hogy tanuljanak meg, anyanyelvükön kívül, két „uniós” nyelvet.

A tanulást célszerű korán kezdeni. Részben a korai (*précoce*) nyelvtanulás ismert előnyei miatt; részben mert már az iskolázás is megkövetelheti a nyelvi mozgékonyt, hiszen a szülők átköltözhetnek más nyelvtérre, amikor gyerekeik még iskolába járnak.

Ennek a feladatnak a teljesítési lehetőségeit járja körül a két francia szerző. A „korai” számukra a középiskolát megelőző időt jelenti. Nyugaton tíz, tizenegy vagy tizenkét éves korban kezdik a gyerekek középiskolai tanulmányaikat, tehát a korai nyelvtanulás az óvodai és elemi iskolai indítást jelenti. A könyvben tájékoztatást kapunk az ügy jelenlegi állásáról. Még messze van az Európai Unió iskolarendszere attól, hogy minden kisiskolást idegennyelv-tanulásra fogjon, de gyors a nyelvtanulók számának és arányának a gyarapodása, a strasbourgi régióban például közeledik az ötven százalékhoz. Az angol vezet mindenütt, de elég nagy a tarkaság,

Könyvekről

tanítanak a kicsiknek a spanyolt, németet (franciát a nem frankofon régiókban), olaszt, töredékesen portugált, sőt az Unión *kívül* beszélt orosz és japánt is.

A tanulás belügyeiről a szerzők keveset mondanak. Kik tanítsanak, milyen tankönyveket, gépeket, audio-vizuális eszközöket használjanak és mit várhatnak tőlük, mit tanítsanak meg magán a nyelven kívül stb., ezeket a kérdéseket tárgyalják részletesen. A módszer, a „hogyan boldoguljunk” kérdéseire csak utalások történnek.

A kiterjesztett nyelvtanulástól a két szakember jelentős pedagógiai, társadalmi, politikai hasznot is remél: akik megismerik egymás nyelvét, azokat nem lehet egymás ellen fordítani, a szavakon kívül a gondolatok is összehangolódnak, a kultúrák különbségei termékenyítően hatnak, megszületik a megértés Európája. Elismerjük, hogy ebben magvas részizgazság van, de résznaívság is. A magyarfaló Tiso szlovák elnök jól tudott magyarul, bizonyára ismerte a magyar irodalmat, a Trianon miatt átkozódó magyar urak közül többen értettek franciául, néhány arab terrorista kitűnően beszél angolul, illetőleg újhéber nyelven. De elhisszük, hogy az emberi érdek nyerhet a többnyelvűség terjedésével. (A nemzeti érdek is.)

A könyv igen optimista, csak korlátozott terjedelemben és súllyal tárgyalja az akadályokat. Ezek *egyike* a tanügyi szervezés. Az elemi iskolából nyelvtanulási előzményekkel érkező gyerekeket gyakran olyan középiskola fogadja, amelyikben a tanulást nem folytathatja, a nyelvet nem vagy a zérus szinttől kezdve, azaz új tantárgyként oktatják. Hazánkban is megvan ez a zökkenő, a jelek szerint még inkább, mint az Unióban; a recensens saját többszörös tapasztalatából tudja. (Micsoda pazarlás!)

Az Unió, mint szó esett róla, azt szorgalmazza, hogy minden iskolás *két* idegen nyelvet tanuljon. Ez a *másik* nagy gond. A szerzők arra biztatják az iskolákat, hogy a második nyelvet is minél hamarabb kezdjék el. A pedagógusok azonban jól tudják, hogy a tizenkét éven aluliaknak a két idegen nyelv túl nagy terhelés, és egyik nyelv a másiknak használatában gátlásokat okozhat. (Mi talán mostanában kezdjük tapasztalni az utóbbit, a középiskolákban. Régebben nem nagyon észlelhettük, mert az orosz általában nem zavarta a nyugati nyelveket.)

A könyv mondandója nagyon fontos és tanulságos a magyar oktatáspolitikai és közoktatás számára. Helyzetünk miatt még jobban rá vagyunk utalva a tömeges és eredményes nyelvtanulásra, mint a szerencsésebb sorsú népek. Ha csatlakozni akarunk hozzájuk, nagy erőfeszítésekre kell bízunk az iskolarendszert és az iskolas ifjúságot. A könyvben leírt eredmények és előrelépések megismerése után el kell gondolkodnunk azon, hogy mennyire maradtunk el az Unió mögött, és hogy pótolnunk kell, sokat, mert különben az európai népek közössége rideg és kellemetlen közeg lesz a magyar társadalom számára.

Bán Ervin